

A stylized map of the southern Netherlands is centered on a bright blue background. The map is rendered in dark green and blue tones. Scattered across the map and the background are numerous butterflies in various colors: white, yellow, dark blue, and light blue. Some butterflies are shown in flight, while others are perched on the map's outline. The title 'WILD VAN VLINDERS' is written in a large, white, serif font, centered over the map.

WILD VAN VLINDERS

Het zuidoosten van Nederland is van oudsher het vlinderrijkste deel van Nederland. In deze regio zijn 27 soorten verdwenen, tien meer dan landelijk, en veel andere hebben het moeilijk. Maar er liggen ook veel kansen voor herstel! Daarom hebben ARK Natuurontwikkeling en De Vlinderstichting – in samenwerking met eigenaren en beheerders van (natuur)gebieden en aanliggende steden in Brabant, Limburg en het zuiden van Gelderland – in kaart gebracht welke kansen er zijn om het herstel van dagvlinders in een natuurlijker landschap te stimuleren.

DAGVLINDERS BLIJVEN ACHTER

Door natuurontwikkeling is er de afgelopen jaren veel natuur bijgekomen. Sprinkhanen, libellen en broedvogels reageren hier positief op. Dagvlinders blijven opvallend achter, ondanks dat gebieden voor een aantal soorten weer geschikt lijken. Om te kunnen zorgen dat dagvlinders duurzaam kunnen overleven is het van belang om de vele oorzaken van de achteruitgang te begrijpen. Hoewel de eisen die dagvlinders aan hun omgeving stellen per vlinder verschillen, kunnen de bedreigingen worden samengevat onder de volgende thema's: vermesting, versnippering, verzuring en verdroging.

OP EIGEN VLEUGELS

Elke vlindersoort heeft zich in de loop van de evolutie oorspronkelijk zonder menselijke invloed ontwikkeld. De afgelopen millennia heeft de mens daar een groeiende invloed op gehad. Na 1950 is het landgebruik grootschalig en intensief geworden en de bemesting met kunstmest zo overvloedig dat de meeste soorten

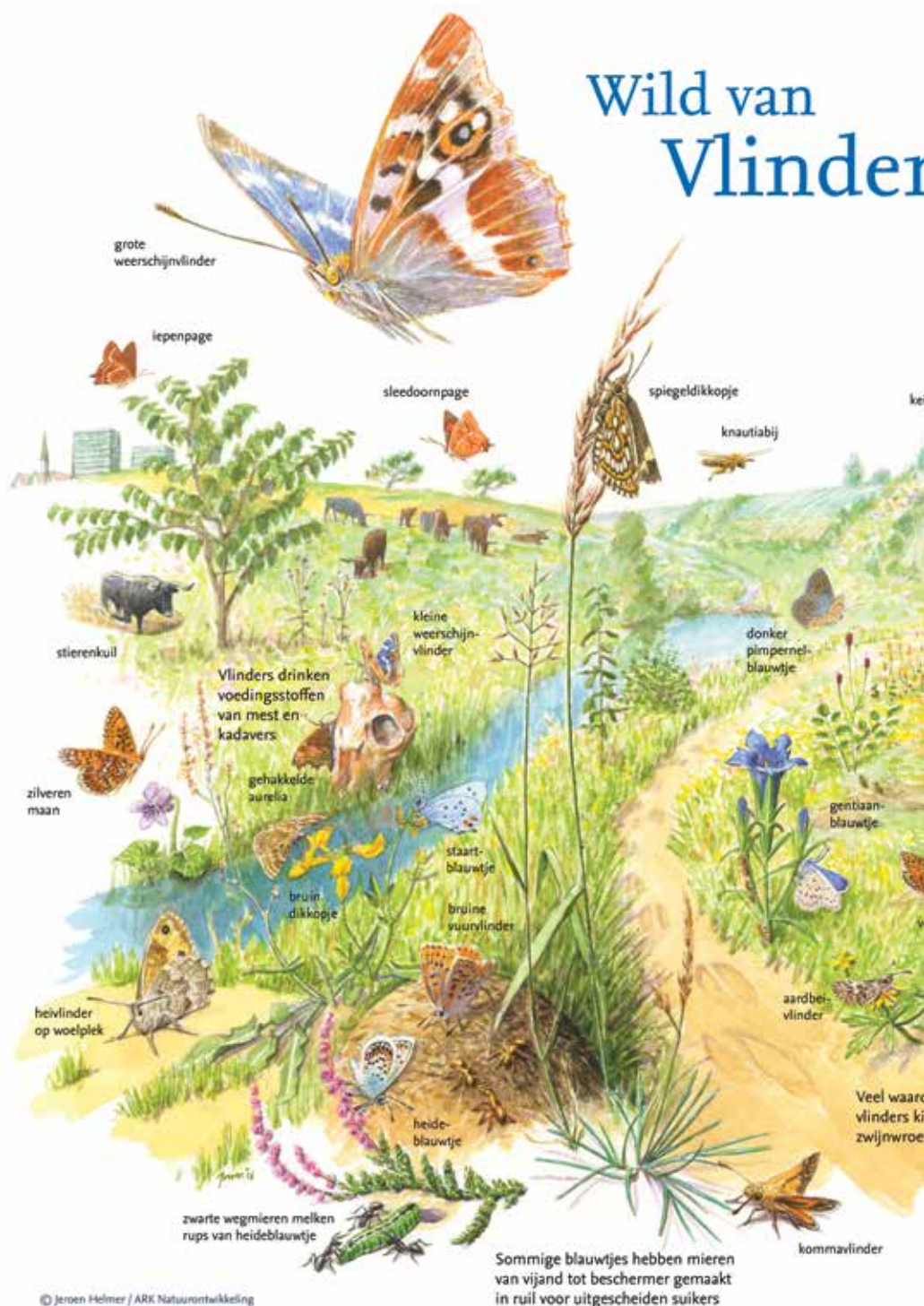
verdwenen zijn. Hoewel het traditionele kleinschalige landgebruik ook successen voor vlinders oplevert, is de economische basis hiervoor weggefallen en vraagt het tegenwoordig een voortdurende investering om dit vol te houden. Het is daarom zinvol om te zoeken naar mogelijkheden die er voor zorgen dat dagvlinders weer op eigen benen kunnen staan.

*'Kijkend met vlinderogen
willen we natuurlijke
processen versterken'*

VLINDERS ALS GRAADMETER VOOR COMPLETE NATUUR

In de verschillende levensfasen van vlinders (ei-rups-pop-vlinder) stellen ze verschillende eisen aan hun omgeving. Zo hebben een aantal soorten een specifieke waardplant terwijl anderen een heel scala gebruiken. Er zijn rupsen die zich in enkele weken ontwikkelen en soorten die er bijna een jaar over doen. Als volwassen vlinder zijn er soorten die nauwelijks nectar tot zich nemen, maar er zijn er ook die om specifieke nectarbronnen vragen die langdurig aanwezig zijn. Al deze verschillende eisen laten zich lastig vertalen naar algemene herstelmaatregelen, maar hebben baat bij landschappen waar natuurlijke processen meer ruimte krijgen. Als dit goed gebeurt, kunnen soorten zich daar handhaven of weer opnieuw vestigen.

Wild van Vlinder

kleine
ijsvogelvinder

pop

grauwe
klauwier

rode
wouw

bont
dikkopje

Door grote grazers
geschildte bomen
'bloeden'. Dat trekt
vlinders aan

grote
vos

groot geaderd
witje

everzwijn

edelhert

atalanta op
rotte appel

bruine
eikenpage

rood
weeskind

kaasjeskruid-
dikkopje

klaver-
blauwtje

eldparelmoer-
vinder met
rupsen

boswitje

keizers-
mantel-
rup

planten van
emen op oude
plekken

kleine
parelmoervinder

Vlinders warmen graag op in
stierenkuilen, op woelplekken
en op wissels van hoefdieren

argusvinder

grote
weerschijnvinder
op vossenkeutel

- Herstel van natuurlijke bosranden
- Vergroten van variatie in bossen waar dood hout kan blijven liggen
- Herstellen van kruiden- en structuurrijke graslanden
- Realiseren van (robuuste) verbindingen tussen leefgebieden
- Terugbrengen van verdwenen vlindersoorten
- Aanleg van natuurlijke stadsparken
- Herstel van waterrijke graslanden en ruigten in beekdalen
- Vlindervriendelijk beheer van bermen en watergangen in agrarisch gebied
- Vlindervriendelijke klimaatbuffers
- Beheer laten aansluiten op natuurlijke processen
- Natuurontwikkeling op voormalige landbouwgronden

NATUURLIJKE PROCESSEN

Verstoring van de bodem door wilde hoefdieren kan bijvoorbeeld zorgen voor de vestiging van specifieke waardplanten als viooltjes. Rottend fruit, bloeden-de bomen, mest en kadavers worden gebruikt als voedselbron en rupsen of vlinders kunnen zich opwarmen op open plekken als wildwissels, zwijnen-wroetplekken en stierenkuilen. Vanzelfsprekend zijn hiervoor stappen nodig in het beheer van onze natuurgebieden. Het vraagt om realiseren van verbindingen, ruimte bieden voor natuurlijke processen en mogelijk zelfs het terugbrengen van verdwenen vlindersoorten als spontane terugkeer niet mogelijk is.

TE STAD, TE LAND EN IN HET WILD

Niet alleen in natuurgebieden worden de mogelijkheden voor herstel steeds vaker onderkend, ook in stedelijk en agrarisch gebied. Dat is ook nodig omdat een steeds groter deel van Nederland uit

bebouwing en intensief landbouwgebied bestaat. Toch is ook hier veel mogelijk en biedt de stad zelfs voordelen. Er is vaak veel kleinschalige afwisseling met volop warme en beschutte plekjes. Veel mensen vinden het leuk om door een groot nectaraanbod van hun tuin een kroeg te maken, waar vlinders kunnen drinken, en er voor te zorgen dat het een kraamkamer is waar ze zich ook voortplanten.

Door natuurinclusieve landbouw in combinatie met vlindervriendelijk beheer van bermen en watergangen kan ook het agrarisch gebied op zijn minst zorgen voor verbindingen tussen natuurgebieden. Verbindingen die noodzakelijk zijn voor minder mobiele dagvlinders.

WILD VAN VLINDERS

Wilt u zelf weten wat u kunt doen om dagvlinders te helpen? ARK Natuurontwikkeling en De Vlinderstichting

aardbeivlinder

argusvlinder

bont dikkopje

boswitje

bruin dikkopje

bruine eikenpage

bruine vuurvlinder

donker pimperlblauwtje

gentiaanblauwtje

groot geaderd witje

grote parelmoevlinder

grote vos

grote weerschijnvlinder

heideblauwtje

heivlinder

iepenpage

kaasjeskruiddikkopje

keizersmantel

klaverblauwtje

kleine ijsvogelvinder

kleine parelmoervlinder

kleine weerschijnvlinder

kommavlinder

moerasparelmoervlinder

purperstreepparelmoervlinder

rode vuurvlinder

sleedoornpage

spiegeldikkopje

staartblauwtje

veldparelmoervlinder

zilveren maan

‘Voor minder mobiele dagvlinders zouden verbindingen zoveel mogelijk moeten lijken op hun natuurlijk leefgebied’

schreven ‘Wild van Vlinders: herstelplan voor dagvlinders in Zuidoost-Nederland’. Voor 31 bedreigde of verdwenen soorten is gekeken hoe ze duurzaam kunnen overleven in een natuurlijker landschap. In dit plan vindt u naast soorteninformatie over de verschillende dagvlinders en historische overzichten, ook praktische maatregelen waarmee u aan de slag kunt. De soorten zijn:

Droge graslanden: bruin dikkopje, grote parelmoervlinder, klaverblauwtje, kleine parelmoervlinder (ook schrale akkers), veldparelmoervlinder

Droge bosranden: bruine eikenpage, groot geaderd witje

Heischrale gebieden en heide: aardbeivlinder, bruine vuurvlinder, heideblauwtje, heivlinder, kommavlinder

Vochtige bossen: bont dikkopje, boswitje, grote vos, grote weerschijnvlinder, keizersmantel, kleine ijsvogelvlinder, kleine weerschijnvlinder, spiegeldikkopje

Beekdalgraslanden: donker pimperlblauwtje, gentiaanblauwtje, moe-

rasparelmoervlinder, purperstreepparelmoervlinder, rode vuurvlinder, staartblauwtje, zilveren maan

Diversen inclusief stedelijk en agrarisch gebied: argusvlinder (ook droge graslanden), iepenpage, kaasjeskruid-dikkopje, sleedoornpag

Meer informatie? www.ark.eu/vlinders of www.vlinderstichting.nl.

Veel eisen die dagvlinders stellen aan hun omgeving komen trouwens overeen met die van nachtvlinders, wilde bijen en andere insecten. In het kielzog van dagvlinders liften dus veel meer soorten mee. ‘Wild van Vlinders’ wordt mede mogelijk gemaakt door de provincie Noord-Brabant.

COLOFON

ARK Natuurontwikkeling en
De Vlinderstichting

Tekst en samenstelling Michiel Wallis de Vries, Bart Beekers, Karsten Reiniers, Kars Veling en Marjolein Sterk

Fotografie De Vlinderstichting en
ARK Natuurontwikkeling

Illustratie Jeroen Helmer

Vormgeving Bas Reijnen

Provincie Noord-Brabant

ARK
NATUUR
ONTWIKKELING

De
Vlinderstichting